

6. සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

නිර්වචනය

දෙන ලද අවස්ථාවක් තුළ රටක නිමැවුම හෙවත් ආදායමත්, සේවා නියුක්තියත් නොවෙනස්ව පැවතීමේ ප්‍රවණතාවය සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ලෙස හැඳින්වේ.

එනම් සමස්ත නිමවුමේ (සැපයුම) වටිනාකම සමස්ත ඉල්ලුමේ (සමාහාර වියදම) වටිනාකමට සමාන වීමයි.

සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සඳහා පවත්නා කොන්දේසි දෙකකි,

- 1. සමාහාර නිමැවුම හෙවත් ආදායම සමාහාර වියදම වියදමට සමාන වීම.

$$Y = E$$

- 2. ආර්ථික එකතුවීම් හෙවත් විදීම, කාන්දුවීම් හෙවත් ගිලිහීම් වලට සමාන වීම.

$$J = W$$

මේ අනුව සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය සඳහා ප්‍රවේශ දෙකකි.

- සමාහාර ආදායම් හා වියදම් ප්‍රවේශය (කේන්සියානු විග්‍රහය)
- කාන්දුවීම් ප්‍රවේශය

❖ සමාහාර ඉල්ලුම

දෙන ලද අවස්ථාවක් තුළ ආර්ථික කාරකයන් විසින් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම සඳහා සැලසුම් කර ඇති වියදම් ප්‍රමාණයයි.

ආර්ථික කාරකයන් විසින් ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුම ඇති කරයි. එහිදී කුටුම්භ අංශය පාරිභෝගික භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමටත් (C), ව්‍යාපාරික අංශය ආයෝජන භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමටත් (I), රාජ්‍ය අංශය රාජ්‍ය මිලදී ගැනීමටත් (G) විදේශ අංශය ශුද්ධ අපනයන ප්‍රවාහයන් ඇති කිරීම සඳහාත් (X-M) සමාහාර ඉල්ලුම බිහිකරයි.

$$E = C + I + G + (X-M)$$

❖ සමහාර සැපයුම

ආර්ථික ප්‍රදේශයක නිෂ්පාදනයක් බිහිවන විට එකී නිෂ්පාදන වටිනාකමට සමාන වූ ආදායමක් බිහි වේ. නැතහොත් එකම ක්‍රියාවලියක පැතිකඩ දෙකක් වශයෙන් නිමවුම හා ආදායම හඳුනාගනී. එබැවින් රටක බිහිවන නිමවුම හෙවත් සමහාර සැපයුම ගණනය කිරීම සිදුවන්නේ නිමවුම මත හටගත් ආදායම පරිහරණය කිරීම සැලකිල්ලට ගෙනය.

මේ අනුව රාජ්‍ය හා විදේශ අංශය සමන්විත ආර්ථිකයක කුටුම්භ අංශය උපයන ආදායම රාජ්‍ය අංශයට බදු ගෙවීම (T) දේශීය පරිහරණයට භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම (C) ,ආනයන භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම (M) සහ ඉතුරුම් (S) පවත්වාගෙන යාමයි.

$$Y = C + T + S + M$$

විදීම

ආදායම් වකු ප්‍රවාහයේ විදීම යනු වකු ආදායම් ප්‍රවාහයට පිටතින් හෙවන බාහිරින් මුදල් වශයෙන් ඇතුල්වන විචල්‍යය. මෙම විචල්‍යයන් තුළින් සමහාර ඉල්ලුම් ක්‍රියාවලිය ප්‍රසාරණය වේ.

එකතුවීම් වශයෙන් ආයෝජනය (I) රාජ්‍ය මිලදීගැනීම් (G) සහ අපනයනය (X) පෙන්නුම් කරයි. මේවා ස්වාදින වන අතර විදීම හෙවත් එකතුවීම් රේඛාව සමාන්තර වේ.

$$J = I + G + X$$

කාන්දුවීම්

ගිලිහීම් හෙවත් කාන්දුවීම් යනු වකු ආදායම් ප්‍රවාහයෙන් පිටතට මූල්‍ය වශයෙන් ගලායන විචල්‍යයන්ය. මේ තුළින් සමහාර ඉල්ලුමේ ක්‍රියාවලිය සංකෝචනය වේ.

ගිලිහීම් වශයෙන් ඉතුරුම් (S) බදු (T) හා ආනයන (M) හඳුනාගනී.මේ විචල්‍යයන් තුනම ආදායමේ ධන විචල්‍යයන් වේ.මෙම විචල්‍යයන් ආදායම් මත රඳා පවතින නිසා පරායත්ත විචල්‍යයන් ලෙස හැඳින්වේ.ආදායම් ඉහළ යන විට මෙම විචල්‍යයන් ඉහළ යයි. ඒ අනුව ගිලිහීම් රේඛාව සෘණ අන්තක්කන්ධය කින් ආරම්භ වී ඉහලට ගමන් කරයි.

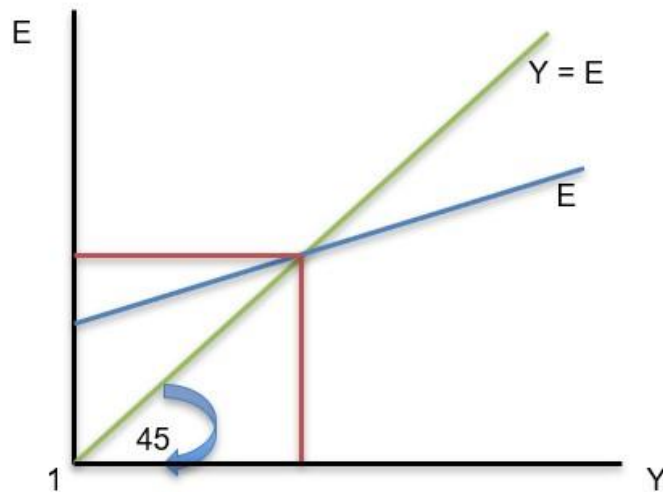
$$W = S + T + M$$

විවිධ ප්‍රවේශය ඔස්සේ සමතුලිතය

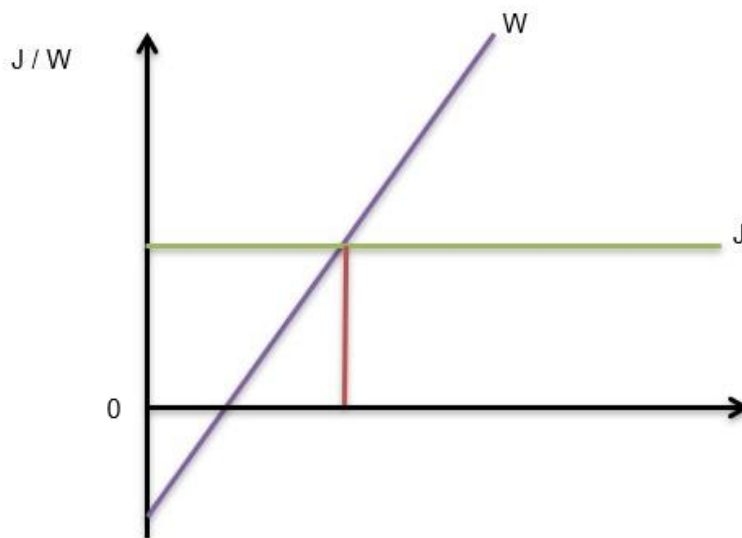
- ආදායම් ප්‍රවේශය

45° රේඛාව, වියදම් රේඛාව ජේදනය කරන ලක්ෂ්‍යයන් සමස්ත නිමවුම් මට්ටම තීරණය කරයි.

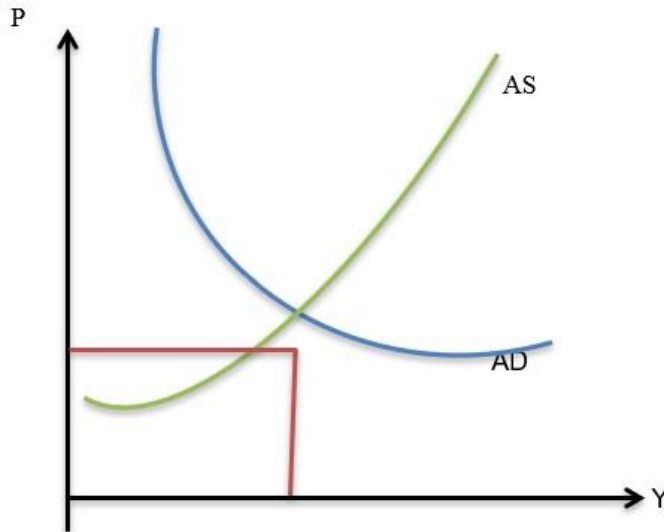
❖ එකතුවීම හා ගිලිහීම ප්‍රවේශය

එකතුවීම් රේඛාව, ගිලිහීම් රේඛාව ජේදනය කරන ලක්ෂ්‍යයන් සමස්ත නිමවුම් මට්ටම තීරණය කරයි.

- සමානාත ඉල්ලුම හා සමානාත සැපයුම් ප්‍රවේශය

සමානාත ඉල්ලුම් රේඛාව, සමානාත සැපයුම් රේඛාව ජේදනය කරන ලක්ෂයේ සර්ව ආර්ථික සමතුලිත මට්ටම තීරණය කරයි.

සාර්ව ආර්ථිකය කොටස් තුනකට වෙන්කර අධ්‍යයනය කරයි.

1. සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

- ඉතුරුම් රහිත සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය
- ඉතුරුම් සහිත සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

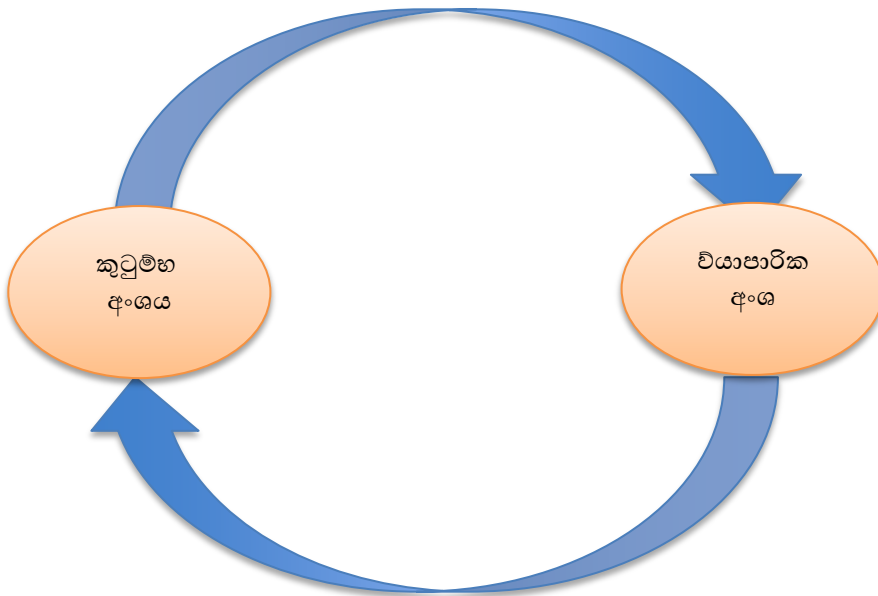
2. සංවෘත ආර්ථිකයක සමතුලිතය

3.) විවෘත ආර්ථිකයක සමතුලිතය

❖ ඉතුරුම් රහිත සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

සරල ආර්ථිකය කුටුම්භ අංශය හා ව්‍යාපාරික අංශයෙන් සමන්විත වේ. මෙය පහත පරිදි වක්‍ර ප්‍රවාහයෙන් දැක්විය හැක.

සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

❖ ආදායම් විෂදම් ප්‍රවේශය යටතේ සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

මෙහි ආදායමේ සංරචක

- සාධක ආදායම්

$$Y = C$$

විෂදමේ සංරචක

- පරිභෝජන විෂදම්

$$E = C$$

සමතුලිතය

$$Y = E$$

$$C = C$$

❖ ඉතුරුම් සහිත සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

ඉහත වක්‍ර ප්‍රවාහයට අනුව ව්‍යාපාර ආයතන කුටුම්භ වලින් නිෂ්පාදන සාදක මිලදීගෙන රු. 2 000 ක් වටිනා භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය කරයි. ඒ අනුව කුටුම්භ වලට රු.2 000 ආදායමක් ලැබෙන අතර, කුටුම්භ යනු එම සාධක ආදායමින් ආදායම රුපියල් 1 600 ක් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම සඳහා යොදවන අතර රුපියල් 400 ක් ඉතිරි කරයි.

සාධක ආදායම් = පරිභෝජන වියදම් + ඉතුරුම්

$Y = C + S$

කුටුම්භයන් තම ආදායමෙන් වියදම් කරනුයේ රුපියල් 1600 ක් පමණි. එවිට මෙම ආර්ථිකය අසමතුලිත වේ. එනම් ආදායමට වඩා වියදම් අඩුවේ.

$Y > E$ (ආර්ථිකය සංකෝචනය වේ)

$2000 > 1\ 600$

කුටුම්භ ඉතුරුම් ව්‍යාපාර ආයතන මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ හරහා ලබාගෙන, තමන්ට අවශ්‍ය ආයෝජන භාණ්ඩ මිලදී ගනී.

සමාහාර වියදම = පරිභෝජන වියදම් + ආයෝජන වියදම්

$E = C + I$

$= 1600 + 400$

$= \text{රු. } 2\ 000$

මේ අනුව මෙම ආර්ථිකය සමතුලිත වේ . එනම් $Y = E$ කොන්දේසිය තෘප්තිමත් වේ.

ඒ අනුව සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය,

$Y = C + S (1600 + 400)$

$E = C + I (1600 + 400)$

ඒ අනුව,

$Y = C + I$

❖ කාන්දුවීම් ගිලීම් ප්‍රවේශය

• කාන්දුවීම්

සරල ආර්ථිකයක ඉතුරුම් කාන්දු වීමක් ලෙස හඳුන්වයි. ඉතුරුම් යනු වැය කළ වැයකල හැකි ආදායම මෙන් වර්තමාන පරිභෝජනය සඳහා නොයෙදූ මුදල් ප්‍රමාණයයි. ඉතුරුම් හේතුවෙන් නිමැවුම සංකෝචනය වේ. එම නිසා ඉතුරුම් කාන්දුවීමකි. ($S = Yd - C$)

$$W = S$$

• විදීම

සරල ආර්ථිකයක ආයෝජනය විදීම වලට ඇතුළත් වේ. ආයෝජනය යනු ව්‍යාපාර ආයතන ආයෝජන භාණ්ඩ මිලට ගැනීම සඳහා දරනු ලබන වියදම් ය. ආයෝජනය හේතුවෙන් නිමවුම් ප්‍රසාරණය වේ. එබැවින් ආයෝජනය විදීම ලෙස හඳුන්වයි.

වක්‍ර ප්‍රවාහයේ හටගනු ලබන සංකෝචනය හා ප්‍රසාරණය නිසා ආදායම හා වියදම අතර අසමතුලිතතාවයක් ඇතිවේ. එය සමතුලිත වීමට නම් විදීම හා කාන්දුවීම් සමාන විය යුතුය .

මෙම වක්‍ර ප්‍රවාහය යටතේ ඉතුරුම් රුපියල් 400 වන අතර එය කාන්දුවීමකි. ආයෝජනය ද රුපියල් 400 ක් වන අතර එය විදීමකි. මේ අනුව විදීම සහ කාන්දුවීම් සමාන වන අතර විදීම - ගිලීම් කොන්දේසිය තෘප්තිමත් වේ.

$$W = S$$

$$J = I$$

$$S = 400$$

$$J = 400$$

ඒ අනුව, $W = J$

➤ සරල ආර්ථිකයක සමාහාර වියදුම්

සරල ආර්ථිකයක වියදුම් සංරචක දෙකකි,

1. පරිභෝජන වියදුම් (C)
2. ආයෝජන වියදුම් (I)

$$E = C + I$$

1. පරිභෝජන වියදුම්

කුටුම්භයන් තමන්ට අවශ්‍ය භාණ්ඩ හා සේවා මිලට ගැනීමට දරන වියදුම පරිභෝජන වියදුම ලෙස හඳුන්වයි . එහි සංරචක කිහිපයකි.

- කල් පවත්නා භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම
- කල් නොපවතින භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම
- සේවා මිලදී ගැනීම

පරිභෝජන වියදුම් තීරණය කරන සාධක

- වැයකල හැකි ආදායම
- කුටුම්භයක් ගනු ලබන ණය
- භාණ්ඩවල මිල මට්ටම
- අපේක්ෂිත අනාගත මිල හා ආදායම
- පොලී අනුපාතිකය

ඉහත සාධක අතරින් වැයකල හැකි ආදායම හැර අනෙකුත් සාධක ස්ථාවර ව පවතී යැයි උපකල්පනය කරමින්, පරිභෝජන වියදුම වැය කළ වැයකල හැකි ආදායම මත තීරණය වෙනැයි උපකල්පනය කරයි .

වැය කළ හැකි ආදායම

කුටුම්භ වලට පරිභෝජන භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම සඳහා වියදම් කර හැකි ආදායම වැය කළ වැයකල හැකි ආදායම ලෙස හැඳින්වෙයි.

වැයකල හැකි ආදායම = සාධක ආදායම - සෘජු බදු + සංක්‍රාම ආදායම

Yd = Y - T + Tr

සරල ආර්ථිකයක රාජ්‍ය අංශයක් නොමැති නිසා බදු අයකිරීම් හා සංක්‍රාම වියදම් නොමැත. එම නිසා සරල ආර්ථිකයක ආදායම වැයකළ හැකි ආදායම ට සමාන වේ .

Yd = Y

පරිභෝජන ශ්‍රිතය

පරිභෝජන වියදම වැයකල හැකි ආදායම මත රඳා පවතී.

C = a + b (Yd)

C = පරිභෝජන වියදම

a = ස්වාධීන (ස්වායත්ත/පෙළබවූ) පරිභෝජනය

b = පරිභෝජන සිතේ බැවුම(ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව)

Yd = වැයකල හැකි ආදායම

❖ ස්වායත්ත පරිභෝජනය (a)

මිනිස් ජීවිතය පවත්වාගෙන යාම සඳහා අවශ්‍ය අවම පරිභෝජන වියදම වේ.එය පවත්නා ආදායමක් සමග සම්බන්ධතාවයක් නොපවත්වයි . ආදායම ශුන්‍ය වුවද ස්වාධීන පරිභෝජනය ධන අගයක් ගනී.

ආදායම ශුන්‍ය වුවද මිනිසාට ජීවත් වීම සඳහා අවම පරිභෝජන වියදමක් දැරීමට සිදුවේ. ඒ සඳහා අතින් ඉතුරුම් හෝ ණය ගැනීම් භාවිතා කරන බැවින් ස්වාධීන පරිභෝජනය අනිවාර්යෙන්ම ධන අගයක් ගනී .

❖ ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව- b (MPC)

ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව යනු වැයකල හැකි ආදායමේ වෙනස් වීම හා පරිභෝජන වියදමේ වෙනස් වීම අතර අනුපාතයයි .

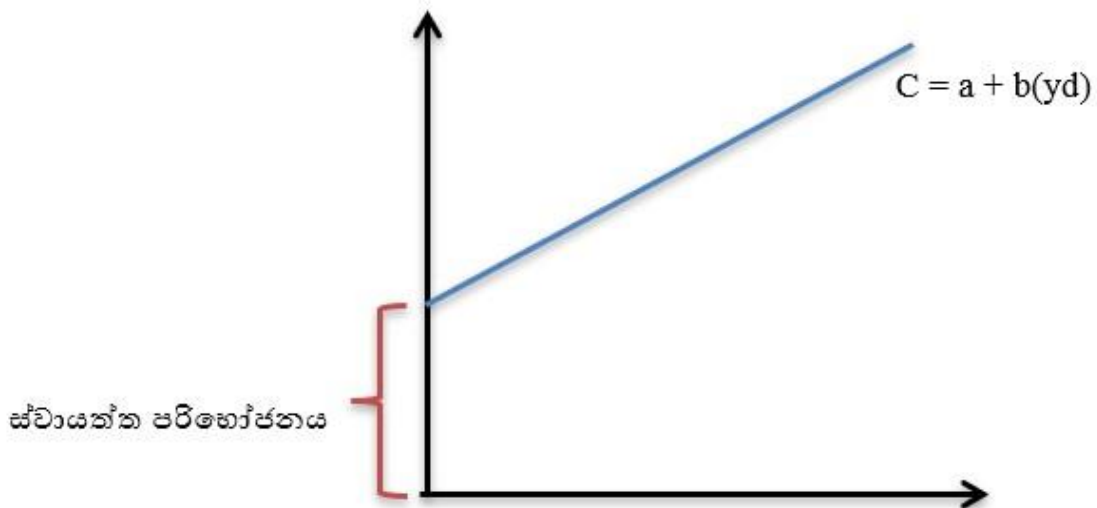
$$MPC = \text{පරිභෝජනය වෙනස} / \text{වැයකල හැකි ආදායම වෙනස}$$

මේ අනුව පරිභෝජන චක්‍රය බැවුම මගින් ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව පෙන්වුම් කරයි. ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව සෑම විටම 0- 1 අතර අගයක් ගනී.

$$0 < MPC < 1$$

පරිභෝජන චක්‍රය

ස්වායත්ත පරිභෝජනය ධන අගයක් ගනු ලබන අතර, එමෙන්ම වැයකල හැකි ආදායම හා පරිභෝජන වියදම අතර අනුලෝම සම්බන්ධයක් පවතින පරිභෝජන චක්‍රය පහත පරිදි සිරස් අක්ෂයේ ධන අගයකින් ආරම්භ වී පහළ සිට ඉහළට බැවුම් වෙයි.

❖ සාමාන්‍ය පරිභෝජන හැමියාව (APC)

වැයකල හැකි ආදායම හා පරිභෝජන වියදම අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය පරිභෝජන හැමියාව ලෙස හැඳින්වේ.

$$APC = C / Y_d$$

2. කුටුම්භ ඉතුරුම්

ඉතුරුම් යනු වැය කළ හැකි ආදායමෙන් වර්තමාන පරිභෝජනය සඳහා වැය නොවූ මුදල් ප්‍රමාණයයි.

$$\text{ඉතුරුම්} = \text{වැයකල හැකි ආදායම} - \text{පරිභෝජන වියදම}$$

$$S = Y_d - C$$

$$C = a + b (Y_d)$$

$$S = Y_d - [a + b (Y_d)]$$

$$S = (1 - b) Y_d - a$$

$$S = -a + (1 - b) Y_d$$

මෙය ඉතුරුම් ශ්‍රිතයයි.

$$S = \text{ඉතුරුම්}$$

$$-a = \text{ස්වාධීන ඉතුරුම්}$$

$$(1-b) = \text{ආන්තික ඉතුරුම් හැමියාව}$$

$$Y_d = \text{වැයකල හැකි ආදායම}$$

ස්වාධීන ඉතුරුම් (නිර් ඉතුරුම්)

නිර් ඉතුරුම් යනු වැයකල හැකි ආදායම ශුන්‍ය වන විට ඉතුරුම් ප්‍රමාණයයි. පරිභෝජන වියදම වැය කළ වැයකල හැකි ආදායමට සමානවන තුරු පවතිනුයේ නිර් ඉතුරුම් නැතහොත් සෘණ ඉතුරුම්.

➤ **ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව (1 - b) MPS**

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව යනු වැයකල හැකි ආදායමේ වෙනස් වීම හා ඉතුරුම් වෙනස්වීම අතර අනුපාතයයි .

$$(1 - b) = MPS = \text{ඉතුරුම් වෙනස} / \text{වැයකල හැකි ආදායම වෙනස}$$

ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව ද සෑම විටම 0 -1 අතර පවතී.

➤ **සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව (APS)**

වැයකල හැකි ආදායම හා ඉතුරුම් අතර අනුපාතය සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව ලෙස හැඳින්වේ .

$$APS = S / Yd$$

පරිභෝජනය හා ඉතුරුම් අතර සම්බන්ධතාවය.

පරිභෝජනය යනු කුටුම්භයන් පරිභෝජන භාණ්ඩ මිලට ගැනීම සඳහා දරනු ලබන වියදමයි.

ඉතුරුම් යනු ආදායමෙන් වර්තමාන පරිභෝජනය සඳහා නොයෙදූ මුදලයි.

ඉතුරුම් හා පරිභෝජන යන දෙකම වැයකල හැකි ආදායමේ අනුලෝම ශ්‍රිතයන් වේ. එබැවින් වැයකල හැකි ආදායමට වඩා පරිභෝජනය වැඩිවන විට ඉතුරුම් සෘණ අගයක් ගනී. වැයකල හැකි ආදායම පරිභෝජන වියදමට සමාන වන විට ඉතුරුම් ශුන්‍ය වෙයි. වැය කළ හැකි ආදායමට වඩා පරිභෝජන වියදම අඩුවන විට ඉතුරුම් ධන අගයක් ගනී . එබැවින් ඉතුරුම් හා පරිභෝජනය අතර සම්බන්ධතාවය පහත පරිදි වේ .

$$C = a + b (Yd)$$

$$S = -a + (1- b) Yd$$

$$MPC + MPS = 1$$

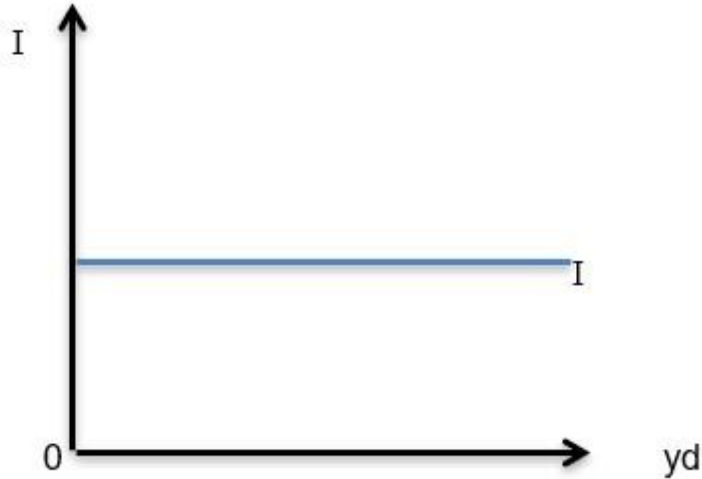
$$MPC = 1 - MPS$$

$$MPS = 1 - MPC$$

සරල ආර්ථිකයක ආයෝජන වියදම්

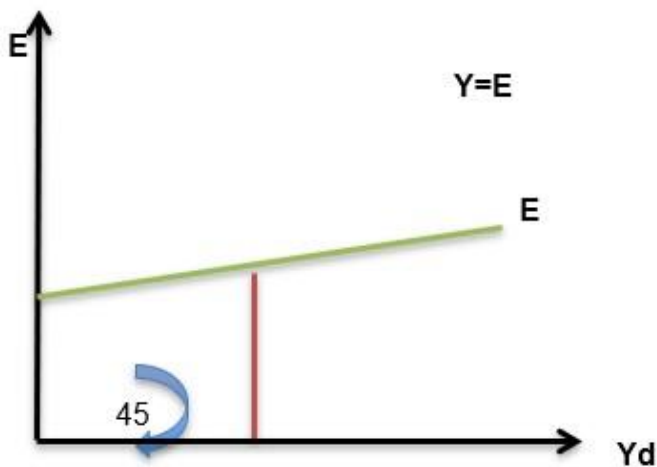
ව්‍යාපාර ආයතනයක් ස්ථාවර ප්‍රාග්ධන වත්කම් අත්පත් ගැනීම සඳහා දරනු ලබන වියදම් හා තොග වෙනස් වීම් වල එකතුව ආයෝජන වියදම් ලෙස හැඳින්වේ. මේ අනුව ආයෝජන වියදම් කොටස් තුනකි.

සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය ප්‍රස්ථාරිකව නිරූපනය කිරීම.

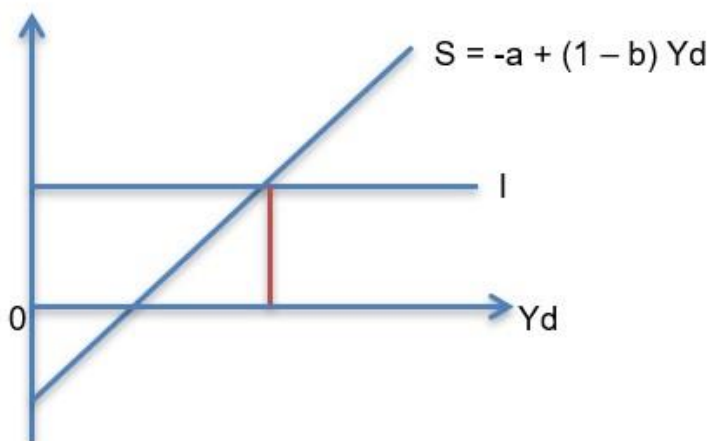
සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය යනු කිසියම් රටක මුළු නිෂ්පාදනය, සේවා නියුක්තිය හා ආදායම උච්චාවචනය නොවී පවත්වාගෙන යාමයි. සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය සඳහා අවශ්‍ය කොන්දේසි දෙකකි.

$Y = E$ (කේන්ද්‍රීයානු විග්‍රහය)

ආදායම් විභේදන ප්‍රවේශයට ආර්ථිකය සමතුලිත වීම සඳහා $Y = E$ කොන්දේසිය ඉටු විය යුතු ය. ඉහත රූප සටහනේ 45° කේන්ද්‍රිත රේඛාව හා විභේදන වක්‍රය ජේදනය වන නිමැවුමේ දී ආර්ථිකය සමතුලිත වේ.

$W = J$ (කාන්දුවීම් විදීම ප්‍රවේශය)

කාන්දුවීම් විදීම ප්‍රවේශයට ආර්ථිකය සමතුලිත වීම සඳහා $J = S$ කොන්දේසිය ඉටුවිය යුතුය. සරල ආර්ථිකයක ඉතරම කාන්දු වීමක් වන අතර ආයෝජනය විදීමක් වෙයි. මේ අනුව ආයෝජන වක්‍රය ඉතරම වක්‍රය ජේදනය වන ලක්ෂ්‍යයේදී ආර්ථිකය ආර්ථිකය සමතුලිතය වේ.

සරල ආර්ථිකයේ සමතුලිතය සමීකරණය ඇසුරෙන්....

$$Y = C + S$$

$$W = S$$

$$E = C + I$$

$$J = I$$

$$Y = E$$

$$W = J$$

ඒ අනුව,

ඒ අනුව,

$$Y = C + I$$

$$S = I$$

සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය ඇසුරෙන්,

සරල ආර්ථිකයක සමහර පරිභෝජන ශ්‍රිතය $C = 500 + 0.8 Yd$ ලෙසත්, $I = 600$ වේ.

1. මෙම ආර්ථිකයේ ස්වායත්ත වියදම් වල එකතුව කොපමණද?

$$\begin{aligned} \text{ස්වායත්ත වියදම්} &= a - I \\ &= 500 + 600 \\ &= 1\ 100 \end{aligned}$$

2. සමතුලිත ආදායම් මට්ටම කොපමණද?

$$Y = E$$

$$E = C + I$$

ඒ අනුව,

$$Y = C + I$$

$$= 500 + 0.8yd + 600$$

$$= 1\ 100 + 0.8y \quad (y = yd, \text{ සරල ආර්ථිකයක රාජ්‍ය අංශය නොමැති නිසා})$$

$$Y - 0.8y = 1\ 100$$

$$0.2y = 1\ 100$$

$$y = 5\ 500$$

සමතුලිත ආදායම් මට්ටම රු. 5 500කි.

3. සමතුලිත අවස්ථාවේදී ආර්ථිකය ඉතුරුම් ගණනය කරන්න

$$y = 5\,500$$

$$\begin{aligned} S &= -a + (1-b)y \\ &= -500 + (1-0.8)5\,500 \\ &= -500 + 0.2 \times 5\,500 \\ &= -500 + 1\,100 \\ &= \underline{\text{Rs. 600}} \end{aligned}$$

4. කිසියම් හේතුවක් නිසා ආර්ථිකයේ සමාහාර නිමවුම් මට්ටම රු.6 000 වුවහොත් අනිවිභ්‍යුගත තොග සමුච්චනය කොපමණද ?

$$\begin{aligned} \text{තොග සමුච්චනය} &= \text{ආදායම} - \text{ඉල්ලුම} \\ &= 6\,000 - 5\,500 \\ &= \text{රු. 500} \end{aligned}$$

කෙටි සටහන්

→ සාර්ව ආර්ථිකය යනු, ආර්ථිකය සමස්ත වශයෙන් ගෙන අධ්‍යනය කිරීමයි.

සාරව ආර්ථික අරමුණු

- පූර්ණ සේවා නියුක්තිය
- ආර්ථික කාර්යක්ෂමතාවය
- ආර්ථික නිදහස
- ආර්ථික ස්ථායීතාව
- ආර්ථික වෘද්ධිය වේගවත් කිරීම

- නිරසා සංවර්ධනය
- සාධාරණ ආදායම් ව්‍යාප්තිය
- ආර්ථික සුරක්ෂිතතාවය

සමාහාර ඉල්ලුම් සංරචක

- පෞද්ගලික පරිභෝජනය (C)
- ආයෝජනය (I)
- රාජ්‍ය වියදම් (G)
- ශුද්ධ අපනයනය (x - m)

$$E = C + I + G + (X - M)$$

සමාහාර සැපයුම් සංරචක

- පෞද්ගලික පරිභෝජනය (C)
- ඉතුරුම් (S)
- බදු (t)
- ආනයන (m)

$$Y = C + S + T + M$$

විදීම (J)

- ආයෝජන
- රාජ්‍ය මිලදී ගැනීම්
- අපනයන

ගිලිහීම් (W)

- ඉතුරුම්
- බදු
- ආනයන

සමස්ථ ආදායම් හා වියදම් ප්‍රවේශය

Y = E (සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය)

Y > E (නිමවුම සංකෝචනය වේ)

Y < E (නිමැවුම ප්‍රසාරණය වේ)

විදිම්-කාන්දුවීම් ප්‍රවේශය

J = W (සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය)

J > W (නිමවුම ප්‍රසාරණය වෙයි)

J < W (නිමවුම සංකෝචනය වේ)

සරල ආර්ථිකයක සමතුලිතය

❖ ආදායම්- වියදම් ප්‍රවේශය

$$Y = E$$

$$Y = C + S$$

$$E = C + I$$

ඒ අනුව ,

$$Y = C$$

සංවෘත ආර්ථිකයක සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය

සංවෘත ආර්ථිකයක් යනු කුටුම්භ අංශයේ සහ ව්‍යාපාරික අංශය ඇතුළත් සරල ආර්ථිකයකට ආණ්ඩුව මැදිහත්වීම වේ. මෙහිදී ආණ්ඩුව මැදිහත් වීම හේතුකොටගෙන ප්‍රධාන කාර්යයන් තුනක් බිහිවේ.

1. බදු පැනවීම (T)
2. රජයේ මිලදී ගැනීම්/වියදුම් (G)
3. රජයේ සංක්‍රාම (Tr)

➤ සංවෘත ආර්ථිකයක රාජ්‍ය වියදුම් හඳුනාගැනීම (G)

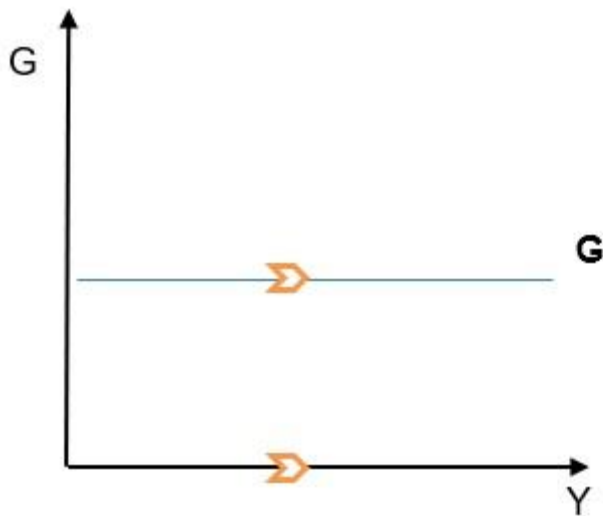
කිසියම් වර්ෂයකදී රජයක් විසින් භාණ්ඩ හා සේවා මිලදී ගැනීම සඳහා දරනු ලැබූ වියදුම් වේ. රජයේ මිලදී ගැනීම් ස්වාධීන වියදුමකි. එය ආදායම මත රඳා නොපවතී. එය ලබා දෙනුයේ නිශ්චිත රුපියල් අගයක් ලෙසය. එබැවින් රාජ්‍යය වියදුම් වක්‍රය ආදායම් අක්ෂයට සමාන්තරව ගමන් කරයි. රජයේ මිලදී ගැනීම් සමානාර ඉල්ලුමේ සංරචකයකි. එනම්, $E = C + I + G$

රජයේ මිලදී ගැනීම් තීරණය වන සාධක හතරක් පවතී.

- 1) පොදු භාණ්ඩ හා සුබසාධන භාණ්ඩ වියදුම් මත
- 2) පොදු සේවාවන් සඳහා දරන වියදුම් මත
- 3) ජාතික ආරක්ෂාව සඳහා දරන වියදුම් මත
- 4) පරිපාලන සේවාවන් සඳහා දරන වියදුම් මත

රාජ්‍ය
ඉල්ලුම් ඒ

මිලදීගැනීම් සමානාර
සංරචකයකි.

➤ සංචාත ආර්ථිකයක බදු හඳුනාගැනීම (T)

බදු ප්‍රධාන ආකාර දෙකකට පැහැදිලි කළ හැකිය.

1. ස්වාධීන බදු (To)

මෙය ආදායම මත රඳා නොපවතින අතර නිශ්චිත රුපියල් අගයක් බදු ලෙස අය කරයි.

2. ආදායම් බදු (ty)

මෙය ආදායම මත තීරණය වේ. වැඩිවන ආදායමෙන් කොපමණ ප්‍රමාණයක් බදු වශයෙන් ගෙවන්නේ ද යන්න මෙය තීරණය වේ. මෙය ආන්තික බදු හැමියාව (MPT) ලෙස හඳුන්වයි.

$$\text{ආන්තික බදු හැමියාව} = \frac{\text{බදු ආදායමේ සිදු වූ වෙනස}}{\text{ආදායමේ සිදු වූ වෙනස}}$$

$$\text{MPT} = \Delta T / \Delta Y$$

බදු සමහර සැපයුමේ සංරචකයකි. ඒ අනුව $Y = C + S$ බදු හේතු කොටගෙන

$Y = C + S + T$ බවට පත්වේ.

➤ සංචාත ආර්ථිකයක රාජයේ සංක්‍රාම හඳුනාගැනීම (ඔර)

රාජයේ සංක්‍රාම ඒකපාර්ශවීය විසඳුමකි. එබැවින් එය සමාහාර ඉල්ලුමට ගත යුතු වුවත් එය බැහැර කරයි. එබැවින් ඒ බලපාන්නේ පරිභෝජන ශ්‍රිතයටය. පාරිභෝජන ශ්‍රිතය $C = a + byd$ ලෙස වෙනස් වේ. මෙහි Yd යනු,

$$Yd = Y - T + Tr$$

$C = a + b(Y - T + Tr)$ මින් අදහස් වන්නේ පරිභෝජනයට බදු සෘණ බලපෑමක් සිදුකරන බවත් රාජයේ සංක්‍රාම ධන බලපෑමක් සිදුකරන බවත් ය.

$$\text{ශුද්ධ බදු} = \text{බදු} - \text{සංක්‍රාම}$$

$$(NT = T - Tr)$$

❖ සංවෘත ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුමේ සංරචක හඳුනා ගැනීම

සරල ආර්ථිකයේ සිට සංවෘත සංවෘත ආර්ථිකයක් බවට පත්වූ විට රජයේ මිලදීගැනීම් හේතුවෙන් සමාහාර ඉල්ලුම පහත පරිදි වෙනස් වේ.

- සරල ආර්ථිකයක $AD / E = C + I$
- සංවෘත ආර්ථිකයක $AD / E = C + I + G$

සමාහාර ඉල්ලුම = පෞද්ගලික පරිභෝජනය + ආයෝජනය + රජයේ මිලදී ගැනීම

❖ සංවෘත ආර්ථිකයක සමාහාර සැපයුමේ සංරචක හඳුනා ගැනීම

සරල ආර්ථිකයේ සිට සංවෘත ආර්ථිකයක් කරා ගමන් කිරීමේ දී බදු පැනවීම් හේතුකොටගෙන සමාහාර සැපයුම පහත පරිදි වෙනස් වෙයි.

- සරල ආර්ථිකය $AS / Y = C + S$
- සංවෘත ආර්ථිකය $AS / Y = C + S + T$

සමාහාර සැපයුම = පෞද්ගලික පරිභෝජනය + ඉතුරුම් + බදු

→ සංවෘත ආර්ථිකයේ ආර්ථිකයක සාර්ව ආර්ථික සමතුලිත කොන්දේසි හඳුනාගැනීම

සරල ආර්ථිකයක්

AD/E = C+I

AS/Y = C+S

1 කොන්දේසිය

Y = E බැවින්

❖ E = C + I

2 කොන්දේසිය

ශිලිභීම = විදීම

W = J

C+S = C+I

❖ S = I

සංවෘත ආර්ථිකයක්

AD/E = C+I+G

AS/E = C+S+T

කොන්දේසිය 1

Y = E බැවින්

❖ E = C + I + G

2 කොන්දේසිය

ශිලිභීම = විදීම

W = J

C+S+T = C+I+G

❖ S+T = I+G (රජයේ සංක්‍රාම නොමැත)

❖ S+T-Tr = I+G (රජයේ සංක්‍රාම පවතී)

→ සංවෘත ආර්ථිකයක සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය අංක ගණිතමයව දැක්වීම

ආදායම (Y)	පරිභෝජනය (C)	ආයෝජන (I)	ඉතුරුම් (S)	රජයේ මිලදී ගැනීම් (G)	බදු (T)	සමස්ත වියදම (E)
0	50	50	-50	100	50	200
100	110	50	-20	100	50	260
200	170	50	10	100	50	320
300	230	50	40	100	50	380
400	290	50	70	100	50	440
500	350	50	100	100	50	500
600	410	50	130	100	50	560
700	470	50	160	100	50	620

→ සංවෘත ආර්ථිකයක සාර්ව ආර්ථික සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය විස්තර ගණිතමයව දැක්වීම

පහත දැක්වෙන්නේ කිසියම් සංවෘත ආර්ථිකයකට අදාළ තොරතුරු කිහිපයකි.

- $C=1200+0.8Y_d$
- $I=220$
- $G=80$
- $T=120$
- $Tr=20$

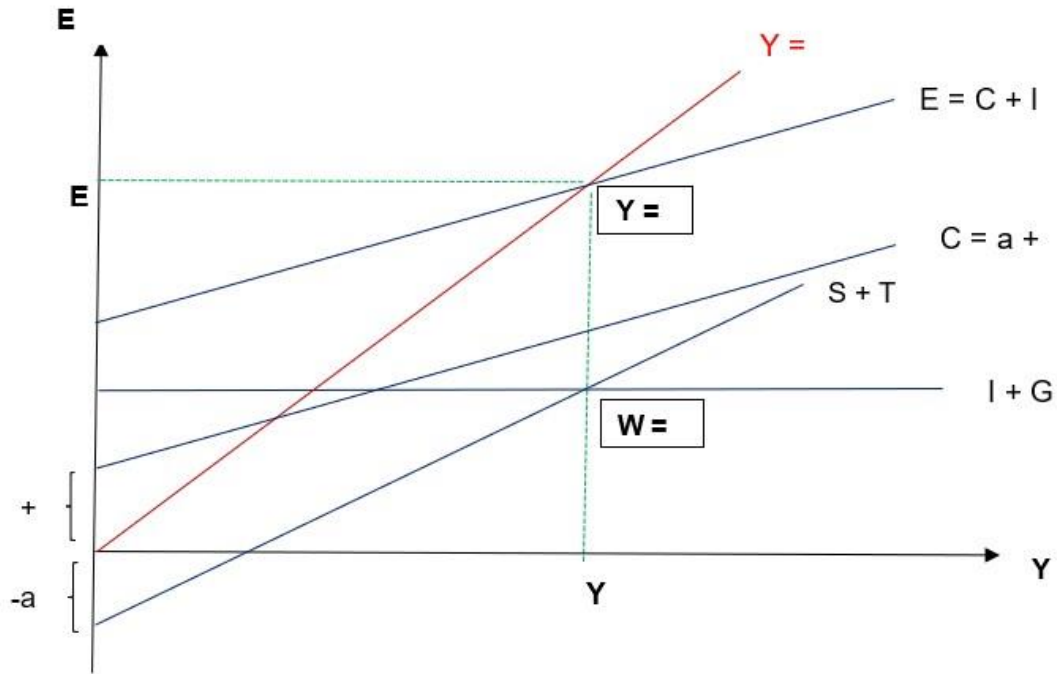
Y=E බැවින්

$$\begin{aligned}
 Y &= C+I+G \\
 Y &= 1200+0.8YD+220+80 \\
 &= 1200+0.8YD +300 \\
 &= 1500+0.8yd \\
 &= 1500+0.8(y-T+Tr) \\
 &= 1500+0.8(y-120+20) \\
 &= 1500+0.8(y-100) \\
 &= 1500+0.8y-80 \\
 &= 1420+0.8Y \\
 1Y-0.8Y &= 1420 \\
 0.2Y &= 1420 \\
 0.2 \quad 0.2 \\
 \underline{Y} &= \underline{7100}
 \end{aligned}$$

S + (T-Tr) = I + G

$$\begin{aligned}
 S+(120-20) &= 220+80 \\
 S+100 &= 300 \\
 \mathbf{S} &= \mathbf{200} \text{ බව ඔප්පු කිරීම} \\
 S &= -1200+0.2yd \\
 &= -1200 + 0.2 (Y - T + Tr) \\
 &= -1200 + 0.2 (7100 - 120 + 20) \\
 &= -1200 + 0.2 (7100 - 100) \\
 &= -1200 + 0.2 * 7000 \\
 &= -1200 + 1400 \\
 \underline{\mathbf{S}} &= \underline{\mathbf{200}}
 \end{aligned}$$

→ සංචාත ආර්ථිකයක සාර්ව ආර්ථික සමතුලිතය ප්‍රස්ථාරකව දැක්වීම

සංචාලන ආර්ථිකයක විවිධ සංකල්ප

- ශුද්ධ බදු

ශුද්ධ බදු යනු බදු වලින් රජයේ සංක්‍රාම අඩු කළ විට ලැබෙන අගය වේ.

$$\text{ශුද්ධ බදු} = \text{බදු} - \text{රජයේ සංක්‍රාම}$$

$$\text{NT} = \text{T} - \text{Tr}$$

- රාජ්‍ය අයවැය ශේෂය

බදු වලින් රජයේ වියදම් අඩු කළ විට ලැබෙන අගය වේ. මෙහිදී බදු වලට වඩා රජයේ වියදම අඩු නම් අය වැය අතිරික්තයක් ද, බදු වලට වඩා රජයේ වියදම වැඩි නම් අයවැය හිඟයක් ද වේ. (අයවැය හිඟයක් ලෙස ලබා දුන් විට එය සෘණ අගයක් ලෙස සලකන්න.)

$$\text{රාජ්‍ය අයවැය ශේෂය} = \text{බදු} - \text{රජයේ වියදම}$$

$$\text{BB} = \text{T} - \text{G}$$

- රාජ්‍ය ඉතුරුම්

බදු වලින් රාජ්‍ය වියදම් සහ රජයේ සංක්‍රාම වියදම් යන දෙකම අඩු කළ විට ලැබෙන අගය වේ.

$$\text{රජයේ ඉතුරුම්} = \text{බදු} - (\text{රජයේ වියදම්} + \text{රජයේ සංක්‍රාම})$$

$$\text{GS} = \text{T} - (\text{G} + \text{Tr})$$

→ සංචාලන ආර්ථිකයක ගුණක වර්ග හඳුනාගැනීම

- ස්වාධීන වියදම් ගුණකය

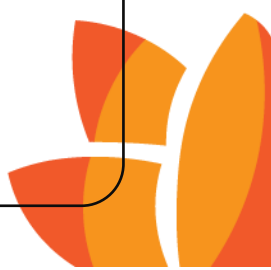
සංචාලන ආර්ථිකයක ස්වාධීන වියදම් ගුණකය වන්නේ සරල ආර්ථිකයේ ගුණකය ම වේ. එනම් ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාවේ පරස්පරයයි.

$$\text{ස්වාධීන වියදම් ගුණකය} = 1 / \text{MPS}$$

මෙය ආයෝජන ගුණකය ලෙසත් රජයේ මිලදී ගැනීම් ගුණකය ලෙසත් භාවිතා කරනුයේ,

→ ආයෝජනය විතරක් වෙනස් වීම

$$\Delta Y = 1 / \text{MPS} \times \Delta I$$

→ රජයේ මිලදී ගැනීම් විතරක් වෙනස් වීම

$$\Delta Y = 1 / \text{MPS} \times \Delta G$$

→ ආයෝජනය සහ රජයේ මිලදී ගැනීම් යන දෙකම වෙනස් වීම

$$\Delta Y = 1 / \text{MPS} \Delta (I + G)$$

• බදු ගුණකය

බදු වල බලපෑම සිදුවන්නේ පරිභෝජනයට බැවින් බදු නිසා පරිභෝජනය අඩු වෙයි. එම නිසා බදු ගුණකය වන්නේ, සාමාන්‍ය ආර්ථික පරිභෝජන නැමියාව ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාවන් බෙදයි.

$$\text{බදු ගුණකය} = \frac{\text{ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව}}{\text{ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව}}$$

$$KT = \text{MPC} / \text{MPS}$$

නිමවුමේ සිදුවූ වෙනස = බදු ගුණකය x බදුවල වෙනස

$$\Delta Y = \text{MPC} / \text{MPS} \times T$$

• රාජ්‍ය සංක්‍රාම ගුණකය

රජයේ සංක්‍රාම බලපාන්නේ පරිභෝජන ශ්‍රිතයට බැවින් එය පරිභෝජනයට (+) බලපෑමක් වන බැවින් රජයේ සංක්‍රාම ගුණකය (+) MPC , MPS වලින් බෙදයි.

$$\text{රජයේ සංක්‍රාම} = \frac{\text{ආන්තික පරිභෝජන නැමියාව}}{\text{ආන්තික ඉතුරුම් නැමියාව}}$$

$$KTr = \text{MPC} / \text{MPS}$$

නිමවුමේ වෙනස = රජයේ සංක්‍රාම ගුණකය x රජයේ සංක්‍රාම වල වෙනස

$$Y = \text{MPC} / \text{MPS} \times Tr$$

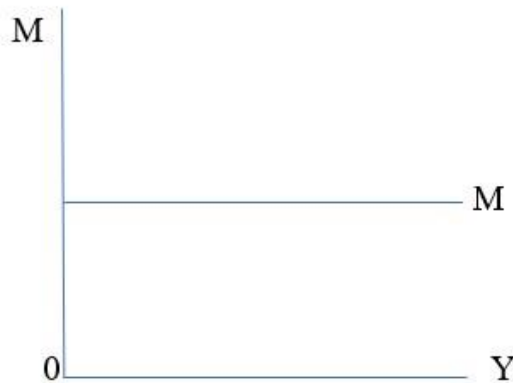
විවෘත ආර්ථිකයක සමතුලිතය

ආර්ථිකය විවෘත වීමෙන් පසුව සිදුවන වෙනස්කම් දෙකකි.

1. දේශීය වශයෙන් නිපදවන භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා විදේශිකයන්ගෙන් ඉල්ලුමක් බිහිවීම .මෙය අපනයන X දෙසට හැඳින්වේ.
2. විදේශයන්හි නිපදවන භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා දේශීය වශයෙන් ඉල්ලුමක් බිහිවීම .එය ආනයන M ලෙස හැඳින්වේ

→ අපනයන

අපනයන ද ජාතික තොරතුරු තීරණය වන

ආදායමේ බලපෑමකින් ස්වාධීන වියදමකි.

අපනයන ආදායම දේශීය ඉල්ලුම ශක්තිමත් කරන වියදම් ප්‍රවාහයට සිදුවන එකතු වීමකි .එම නිසා විවෘත ආර්ථිකයක,

$$J = I + G + X$$

→ ආනයන

සමතුලිත ජාතික ආදායම් විග්‍රහය තුළ මෙයද ජාතික ආදායමෙන් බැහැරව තීරණය වන ස්වාධීන වියදමක් ලෙස හඳුන්වයි.

ආනයන වියදම , දළ දේශීය නිෂ්පාදිතය මත කෙරෙන ඉල්ලුම දුර්වල කෙරෙන වියදම් ප්‍රවාහන් සිදුවෙන ගිලිහීමකි. එම නිසා,

$$W = S + T + M$$

❖ විවෘත ආර්ථිකයක සමතුලිත කොන්දේසි

විවෘත ආර්ථිකයක සමාහාර ඉල්ලුම පහත සංරචකයන් ගෙන් සමන්විත වේ.

Y = E ක්‍රමයට

- පෞද්ගලික පරිභෝජනය - C
- පෞද්ගලික ආයෝජනය - I
- රජයේ මිලදී ගැනීම් - G
- ශුද්ධ අපනයන - X - M / NX

$$E = C + I + G + (X - M)$$

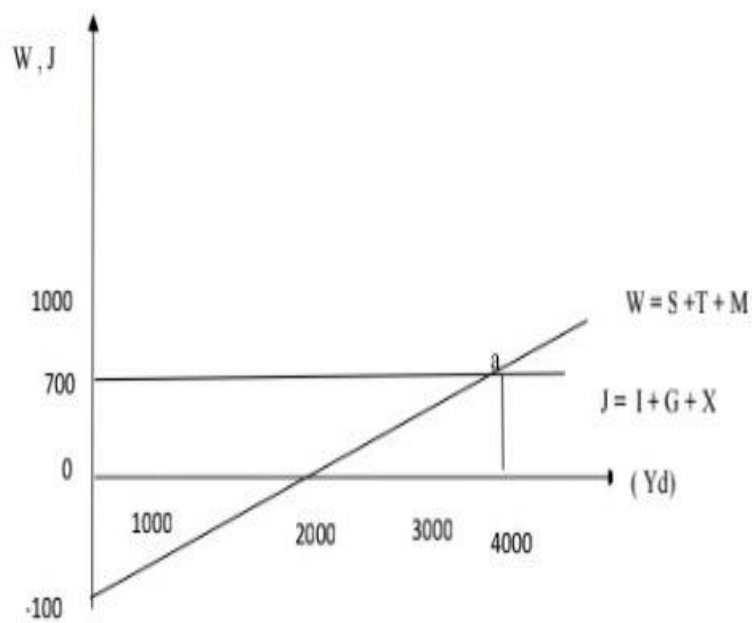
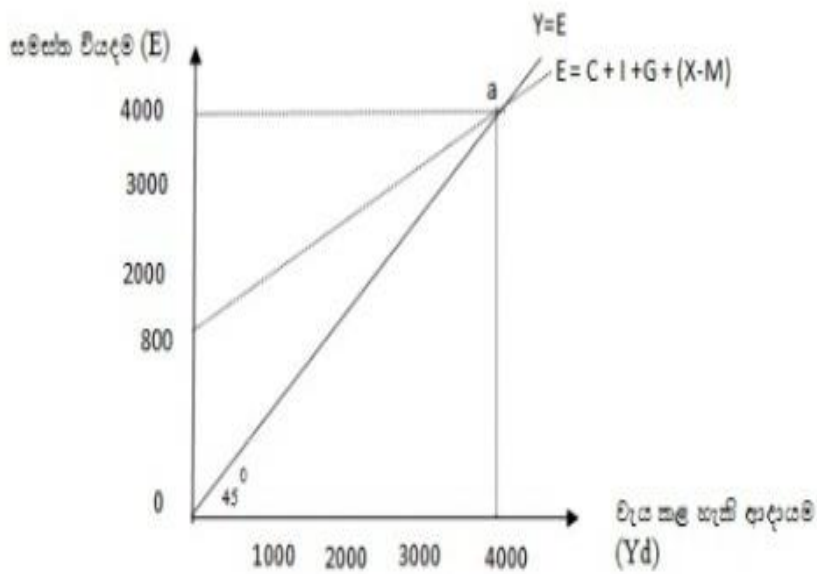
W = J ක්‍රමයට

$$W = S + T + M$$

$$J = I + G$$

$$S + T + M = I + G + X$$

උදා
හර
ණ
❖ C
=
50 +

$$0.8 Y_d$$

$$\diamond I = 1000$$

$$\diamond G = 130$$

$$\diamond T = 20$$

$$\diamond X = 150$$

$$\diamond M = 200$$

1. $Y = E$ හා $W = J$ යන ක්‍රම යටතේ සමතුලිත ජාතික ආදායම ගණනය කරන්න.

$$\underline{Y = E}$$

$$E = C + I + G + (X+M)$$

$$E = 50 + 0.8Y_d + 1000 + 130 + (150-200)$$

$$E = 50 + 0.8(Y-20) + 1000 + 130 - 50$$

$$E = 50 + 0.8Y - 16 + 1000 + 130 - 50$$

$$E = 1114 + 0.8Y$$

$$0.2Y = 1114$$

$$Y = 1114 / 0.2$$

$$\underline{Y = 5570}$$

$$\underline{W = J}$$

$$S+T+M=I+G+X$$

$$= 50 + 0.2Y_d + 20 + 200 = 1000 + 130 + 150$$

$$= 50 + 0.2(y-20) + 20 + 200 = 1280$$

$$= 50 + 0.2y - 4 + 220 = 1280$$

$$0.2y = 1114$$

$$\underline{Y = 5570}$$

2. සමතුලිත ආදායමේ දී පරිභෝජනය හා ඉතුරුම් කොපමණද

$$C=50+0.8y_d$$

$$= 50+0.8(5570-20)$$

$$= 50+4456-16$$

$$\underline{= 4490}$$

$$S=-50+0.2y_d$$

$$= -50+0.2(5570-20)$$

$$= -50+1114-4$$

$$\underline{= 1060}$$

3. මුළු ස්වාධීන වියදම් වල එකතුව

$$\begin{aligned}
 \text{ස්වාධීන වියදම} &= \mathbf{a + T + G + Nx} \\
 &= 34 + 1000 + 130 + 50 \\
 &= \underline{\underline{1214}}
 \end{aligned}$$

4. සමස්ත ගිලිහීම් වල වටිනාකම

$$\begin{aligned}
 \mathbf{W=S +T+M} \\
 &= -50 + 0.2Y + 20 + 200 \\
 &= -50 + 0.2(Y-20) + 220 \\
 &= -50 + 0.2Y - 20 + 220 \\
 &= -70 + 0.2Y + 220 \\
 &= 150 + 0.2Y \\
 &= 150 + (0.2*5570) \\
 &= 150 + 1114 \\
 &= \underline{\underline{1264}}
 \end{aligned}$$

5. සමතුලිත ආදායම් මට්ටමේ සාමාන්‍ය පරිභෝජන නැමියාව හා සාමාන්‍ය ඉතුරුම් නැමියාව

A/L NOTE BOOK

All about AL Notes ready for GCE AL Examination

DOWNLOAD

Notes

Short Notes

Unit Test Papers

Term Test Papers

From

www.ALNoteBook.com

Your Ultimate Resource for GCE A/L Notes and Study Guides

“The A/L notebook website is a dedicated online platform designed to provide comprehensive study materials and notes specifically tailored for students preparing for the General Certificate of Education Advanced Level (GCE A/L) examinations for free. The website offers a wide range of resources, including detailed subject notes, past exam papers, practice questions, and study guides. These materials cover various subjects and are curated by experienced educators to ensure they align with the curriculum and exam requirements.”